

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Των Νεοελλήνων οι παρέες]

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ιωάννας Τσιβάκου «Ατομικισμός και φιλία: Η ταυτότητα των νέων Ελλήνων» (εκδ. Σιδέρης, Αθήνα, 2017).

Οι σύγχρονοι νέοι, με το να έρχονται αντιμέτωποι με την εξαφάνιση ή αλλαγή του χαρακτήρα των πρώην τόπων δημόσιας συνάντησης (όπως η αγορά, οι πλατείες ή τα καφενεία), με την ψηφιακή τεχνολογία να επιφέρει την εξαφάνιση της απτής εγγύτητας μεταξύ των ανθρωπίνων υπάρξεων και τέλος, με την παρακμή της δημόσιας ηθικής, καταλήγουν να εμφορούνται¹ από μια νέου τύπου ηθογενετική² ηθική, από την οποία απουσιάζει η ανάληψη ευθύνης του ενός απέναντι στον κάθε άλλον. Οι φίλοι από σύντροφοι καρδιακοί μεταβάλλονται σε ευκαιριακή, και γι' αυτό προσωρινή, «παρέα» σε ένα κοινό ταξίδι προς το άγνωστο, όπου δεν υπάρχει ούτε νόστος ούτε άφιξη. Σε έναν κόσμο όπου η μετά θάνατον ζωή εμποτίστηκε από το πνεύμα της αμφιβολίας και η πολιτική και ο νόμος εκλήθησαν για να ρυθμίσουν χωρίς κανένα ηθικό έρεισμα τις κοινωνικές σχέσεις, η προσωπική φιλία, για όσο διαρκεί, περιορίζεται να λειτουργεί μέσα στον κύκλο της παρέας, γινόμενη κατανοητή ως καταφύγιο παρηγορητικό του βίου.

Στην παρέα, σ' έναν άτυπο κοινωνικό κύκλο του «εμείς», ο νεαρός Έλληνας ποθεί να ανεύρει την αναγκαία για την ύπαρξή του θαλπωρή. Γι' αυτό και η παρέα, με το να επιτρέπει στο άτομο να διατηρεί ζωντανά τα συστατικά αγαθά του φιλότιμου, εμφανίζεται ως υποκατάστατο της παραδοσιακής κοινότητας. Ζυμωμένη με αναμνήσεις από παρελθόντες χώρους κοινωνικότητας, όπως η γειτονιά, το χωριό, το σχολείο, ο στρατός, σχηματισμένη από χαρακτηριστικά ομοιότητας οφειλόμενα στην ηλικία και στις εκπαιδευτικές και εργασιακές εμπειρίες, αλλά και στα κοινά ενδιαφέροντα για την πολιτική, την επιστήμη ή την τέχνη ή και από μίαν ομοιότητα παραχθείσα από τα ίδια ερωτικά βιώματα, η παρέα αποτελεί προνομιακό χώρο συνεύρεσης του ατόμου με τους ομοίους άλλους.

Τα προαναφερθέντα στοιχεία ομοιότητας, καίτοι δεν σχετίζονται με κοινούς ηθικούς προσανατολισμούς, εν τούτοις είναι αρκετά ισχυρά ώστε, αφενός να προκαλούν συναισθήματα συμπάθειας και εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη της παρέας και, αφετέρου

1 διαπνέονται, διακατέχονται

2 που διαμορφώνεται με βάση τις συνήθειες, τα ήθη

να ενισχύουν την αυτοεκτίμηση των φίλων, καθώς εντός της παρέας νοιώθουν μεταξύ τους ίσοι, περιφρονώντας ή υποτιμώντας τους έξω, ιδίως όσους είναι ανώτεροι, κατώτεροι ή διαφορετικοί. Η ισότητα, από αξιακό μέγεθος του πολιτικού και κοινωνικού πεδίου, έχει μεταφερθεί -όπως και στη φιλία- στον ψυχικό χώρο κι αυτό είναι ένα από τα πλεονεκτήματα της παρέας.

Κείμενο 2

[Φίλος με τον εαυτό σου πρώτα...]

Διασκευασμένο κείμενο της Φανής Ναθαναηλίδου, δημοσιευμένο στις 03.07.2017 στην ιστοσελίδα <https://sillogoskallisto.wordpress.com/2017/07/30/> (ανάκτηση: 10.07.2022).

Ένα μεγάλο και πολύ σημαντικό μέρος της ζωής μας είναι οι φίλοι. Παντελώς άγνωστοι άνθρωποι μεταξύ τους, χωρίς κοινό παρελθόν, χωρίς συγγένεια, συναντιούνται και αποκτούν ισχυρούς δεσμούς φιλίας. Αλήθεια, τι είναι η φιλία; Θαρρώ πως ο καθένας μας αποδίδει διαφορετικά νοήματα στην έννοια, γεγονός που δείχνει την πολυδιάστατη και σύνθετη όψη που έχει και κατ' επέκταση την τρομερή αξία της. Λέω τρομερή, διότι, αν το σκεφτεί κανείς, είναι όντως τρομερό δύο άγνωστοι να συναντηθούν και να παλεύουν να μάθουν ο ένας τον άλλον, αλληλεπιδρώντας σε διάφορους τομείς. Θέλει θάρρος και θράσος, για να φτάσεις να γνωρίσεις έναν άνθρωπο και μέσα απ' αυτόν να αντικρίσεις όψεις του εαυτού σου. Λέω τρομερή, διότι, ακόμη και όταν βρεις έναν άνθρωπο και συνάψεις φιλική σχέση μαζί του, είναι δύσκολο να τη διατηρήσεις αναλλοίωτη· ως γνωστόν ο χρόνος φθείρει τα συναισθήματα.

Οι ρίζες της έννοιας «φιλία» είναι βαθιές· έχει γίνει λόγος γι' αυτήν στο παρελθόν από φιλοσόφους, λογοτέχνες, ιστορικούς, καλλιτέχνες και είναι ευδιάκριτη η εξέλιξή της από τότε έως σήμερα. Με έναν ευρύτερο ορισμό, φιλία είναι ένας δεσμός στο πλαίσιο του οποίου δύο άνθρωποι αγαπιούνται, επιθυμούν και επιδιώκουν το καλύτερο δυνατό ο ένας για τον άλλο, προσπαθώντας μάλιστα να σταθούν αρωγοί στην απόκτηση και κατάκτηση αυτού του καλύτερου, χωρίς φθόνο και κακία. Η φιλία είναι αρετή, διότι έχει σημαντικά χαρακτηριστικά της, όπως μοναδικότητα, εμπιστοσύνη, αίσθημα ευθύνης και αφοσίωσης.

Θαρρώ πως στις μέρες μας είναι σπάνια η αυθεντική φιλία. Όχι πως είναι δύσκολο να πλάσεις μια υγιή σχέση με ισχυρά θεμέλια. Αντιθέτως, είναι δύσκολο να βρεις έναν άνθρωπο πρόθυμο να κάνει πίσω τον εγωισμό του, να ακούσει τι έχεις να πεις, να καταλάβει, να ρισκάρει για σένα, να σου δείξει με έργα τι νιώθει, να σου σταθεί στα δύσκολα, να αισθάνεται πλήρης παρά την ασυμφωνία χαρακτήρων σας, να κατανοεί τον διαφορετικό τρόπο σκέψης και να σέβεται το «είναι» σου. Μπορώ να γράφω σελίδες για το

τι είναι δύσκολο να κάνεις ως φίλος, αλλά δεν θα το κάνω, γιατί είναι λίγο τρομακτικό έτσι. Και η αλήθεια είναι ότι όσο τρομακτικό κι αν είναι, όταν βρεις τον κατάλληλο άνθρωπο, όλα γίνονται απλά και εύκολα. Αρκεί να είσαι πρόθυμος να γνωρίσεις το καινούργιο και το διαφορετικό, χωρίς να κριτικάρεις ή να σομπάρεις. [...]

Για να είσαι πρόθυμος, λοιπόν, να κάνεις μια γνωριμία, οφείλεις πρώτα να είσαι φίλος με τον εαυτό σου. Μόνον έτσι οι πιθανότητες δημιουργίας μιας ισχυρής φιλίας θα αυξηθούν δραματικά. Επομένως, για να είναι μια φιλία αληθινή και να αντέξει στον χρόνο, χρειάζεται γερές βάσεις και ανιδιοτελή κίνητρα. Η διαδικασία αυτή έχει μεγάλη χρονική διάρκεια μέχρι να φτάσει κανείς στο επιθυμητό αποτέλεσμα, γι' αυτό απαιτείται υπομονή, υπευθυνότητα και αργά, σταθερά βήματα.

Όλοι οι άνθρωποι κάθε ηλικίας έχουν την ανάγκη να μοιραστούν τη χαρά ή τη λύπη, τη σιωπή ή τα λόγια τους. Έχουν ανάγκη ένα στήριγμα, έναν ώμο να κλάψουν ή ένα χέρι να κρατηθούν, όταν νιώθουν ότι δεν μπορούν να συνεχίσουν. Η ανάγκη αυτή είναι ανθρώπινη και η ικανοποίησή της απαραίτητη για την ευδαιμονία της ψυχής. Όντως, στις μέρες μας σπανίζει η αυθεντική φιλία και δεν περισσεύει. Αυτό, όμως, είναι που την καθιστά ένα από τα πολυτιμότερα αγαθά στη ζωή, καθώς δεν χιτίζεται με ψέμα, συμφέρον και κακία, αλλά με αγάπη, ειλικρίνεια και σεβασμό, γεγονός που την εξελίσσει σε κάτι βαθύ και ουσιαστικό. Γι' αυτό διακρίνει ανεπτυγμένα και ώριμα άτομα, πρόθυμα για προσωπικές θυσίες στο όνομά της και της αναζήτησης του εαυτού μέσα απ' αυτήν.

Η φιλία είναι ένας ισχυρός ψυχικός αγαπητικός δεσμός. Αν τη βρείτε, μην τη χάσετε!

Κείμενο 3

Δύσκολη τόλμη

Το ποίημα της Λένας Παππά προέρχεται από τη συλλογή «Βραδυφλεγή», Τα Ποιήματα, Τόμος Β', εκδ. Αρμός, Αθήνα: 1997.

Μπορεί

να διασχίσεις φαράγγια, ερήμους και έλη

να διατρέξεις απύθμενες θάλασσες

κι όμως

να μην τολμάς τη μικρή

ελάχιστη απόσταση να διανύσεις μέχρι

τον εαυτό σου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Στο τέλος του Κειμένου 2 η συγγραφέας καταλήγει σε μια προτροπή προς τους αναγνώστες. Σε 60-70 λέξεις να δικαιολογήσεις με αναφορά σε στοιχεία του κειμένου το περιεχόμενο της προτροπής της.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

α. Να περιγράψεις με συντομία τη νοηματική διασύνδεση που χαρακτηρίζει τη 2^η και την 3^η παράγραφο του Κειμένου 1. (μονάδες 6)

β. Στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 2 η συγγραφέας επιλέγει να αναπτύξει τα σχόλια – λεπτομέρειες στη βάση του β' ενικού ρηματικού προσώπου. Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα αυτής της επιλογής; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

Ερώτημα 3° (μονάδες 10)

Στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις με ισοδύναμες νοηματικά λέξεις ή φράσεις (κάνοντας τις αναγκαίες, κατά τη γνώμη σου, αλλαγές στη σύνταξη, αν χρειαστεί), προκειμένου το ύφος λόγου να γίνει πιο απλό.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το κύριο ερώτημα που αναδεικνύεται στο Κείμενο 3, με ποιους κειμενικούς δείκτες γίνεται αυτό (η αναφορά σε τρεις κρίνεται επαρκής) και ποια η προσωπική σου θέση; (120-150 λέξεις)

Μονάδες 15